

GOSPODARSKI LIST

List izhaja enkrat na mesec —
Stane za celo leto 12 lir, za pol
leta 6 l., posamezna številka 1 liro.

Leto VI. Štev. 12
December 1927

:: Upravništvo in uredništvo ::
V GORICI CORSO VERDI ŠT. 37
:: Rokopisi se ne vračajo ::

VSEBINA:

Slavljen, dokler kreposten (D. Doktorič).

Živinoreja in živinozdravništvo: Pomladite travnike. Z rezanico prihranimo krmo. Kokoši pozimi ne nesejo. Če ima kokoš uši. Cepljenje proti jetiki. Ovčjeveja v Italiji. Proizvodnja jajec v Italiji. Breje junice.

Mlekarstvo: Zimsko krmljenje krav (Anton Pevc).

Vinogradništvo in kletarstvo: Vpliv mraza na vino (Rustja). Vinske tropine kot gnojilo. Pomni, če kupuješ cepljene trte. Zeleno gnojenje trtam. Žveplanje praznih sodov. Zdrava klet.

Sadjarstvo: Pazimo na starejše drevje. Kakšne naj bodo kupljene sadike? Kako pognojimo drevesu ob saditvi. Podlaga za cepljenje breskev. Slive Burbank.

Poljedelstvo in vrtnarstvo: Smisel »bitke za žito«. Uši na mladi pšenici (dott. Happacher). Jesenska nega špargerk. Čebula in česnik.

Čebelarstvo: Čebele in voda (Fr. D. Jug).

Združništvo: Ne menjajmo načelnikov brez potrebe (D. Doktorič).

Splošno gospodarstvo: Nadzorovanje živil. Gospodarski pregled v novembru. Osuševalna dela v Italiji. Trgatev v Srednji Evropi. Kisla tla.

Vprašanja in odgovori: št. 72: Setev detelje v jeseni. št. 73: Umetno gnojilo za trto »zelen«. št. 74: Umetno gnojilo za koruzo. št. 75: Pripomoček proti snetljivi koruzi. št. 76: Bodeča žica ob občinski poti. št. 77: Borba proti bolhačem. št. 78: Pot čez sosedov travnik.

št. 79: Sosedovo drevo ob mejniku. št. 80: Izplačilo nagrad za hleve. št. 81: Kje bi dobil kolči. št. 82: Kje bi dobil kolči »Rupestris du Lot«. št. 83: Prešičji kašelj. št. 84: Pristojbina za sekanje dreves. št. 85: Kako sčistim motni hruškovec?

Gospodarski drobiž in razno: Sladkor iz rožičev. Vodeno mleko. Pogozdovanje v Italiji. In zopet luna. Poroka. Ob koncu šestega letnika. »Gospodarski list« v l. 1928.

Listnica uredništva: Fr. Mag.: Stavljena sta oba Tvoja članka, ki bosta priobčena najprej v prvi številki 7. letnika. Piši, sedaj imaš čas.

A. L.: Vašo željo smo javili sotrudniku za dotično stroko, ki bo ugodil želji v eni prihodnjih številki.

Prihodnja številka izide okoli Božičnih praznikov. Poslali jo bomo vsem stariim naročnikom.

Listnica uprave: Nekateri naročniki še niso poravnali naročnine za leto 1927. Nakažite jo takoj.

Pri pošiljanju denarja po pošti pazite na točen naslov »Gospodarski list«, Gorizia, Corso Verdi 37.

»Gospodarski list« je zopet zaključil en letnik. Zberite vse številke in dajte jih vezati. Dobili boste lepo knjigo, stalne vrednosti. Če Vam manjka katera številka, naročite jo pri upravi, kjer stane 1 L.

KILO

(BRUH)

ozdravite zanesljivo s patentnim
pasom ki ga prodaja

parfumeria E. GRAPULIN

nasproti Trgovskega doma

Restavracija Central

Gorica - Corso G. Verdi - Gorica
poslojpe Centralne posojilnice na dvorišču

Toči najboljša domača vina: vipavska,
briška, pristen kraški teran. Izborna
kuhinja, topla in mrzla jedila. Sha-
jališče trgovcev.

Postrežba točna. Lastnica
Iosipina Podgornik.

PRISTNI TROPINOVEC!!

dobite vedno v Dornbergu
pri „Zadružni žganjekuhi“

TVRDKA

VINOAGRARIA

v Gorici Piazza Vittoria
(Travnik) št. 4

prodaja

sviančeni arzenat, trakce in
nože za cepljenje trt, Quassia
trske za škropljenje breskev,
ročne in nahrbtne škropilnice
in žveplalnike, posnemalnike
„Diabolo“, semena, čebelar-
ske potrebščine itd. itd.

Lastnik
JUST UŠAJ
enotehnik in agronom

Trgovina
manufakturnega blaga in izgotovljenih oblek

Andrej Mavrič

Gorica - Via Carducci šte. 3 - Gorica

FURLANI ALOJZIJ

SODAR

GORICA - VIA ASCOLI 23

razprodaja nove in rabljene sode, vsakovrstne plavnike, škafe itd. Sprejema vsa v to stroko spadajoča pop ravila

ZOBOZDRAVNIK

Dr. L. MERMOLJA

špecialist za ustne in zobne bolezni

ordinira v GORICI na Travniku 5/II.
od 9. do 12. in od 3. do 5.

Naša zavarovalnica proti požaru

„L'UNION„

Ravnik Avgust - Gorica

Via Barzellini št. 2 I. nadstropje.

Cena oglasom:

Stran	1 štev.	6 štev.	celo leto
1	100 L	350 L	500 L
1/2	60 "	200 "	300 "
1/4	40 "	120 "	180 "
1/8	25 "	65 "	100 "

JAKOB ŠULIGOJ
URAR IN ZLATAR

GORICA - Via Carducci št. 19
(Gospoška ulica)

Zaloga najboljših švicarskih ur „UNION“ in „ALPINA“

Največja zaloga vseh drugih ur z jamstvom 2 leti časa po najnižjih cenah.

ZLATI JELEN

HOTEL in RESTAVRACIJA

shajališče deželanov s prenočiščem in najboljšo domačo kuhinjo. — Pristna briška in vipavska vina. Kraški teran. Solidna postrežba. Se toplo priporoča slavnemu občinstvu. Alojzij Vida.

ODLIKOVANA
TVRDKA

IVAN TEMIL

VIA CARDUCCI 6
GORICA

Nožarna Nožarna

V zalogi se nahajajo brivne priprave znamke »GILLETTE«, rezila tudi brusim. — NOŽAR-NICA »SOLINGEN«. — V delavnici so nameščeni delavci specialisti za brusarska dela, kakor tudi za popravljanje vseh operacijskih predmetov itd. itd. — PRODAJA TUDI TOALETNE PREDMETE. — V zalogi se nahajajo najboljše pristne in garantirane bergamaške osle za brušenje kos. — Delavnica na električno gonilno silo z bogato zalogo predmetov: nožev, škarij, britev, brivnih nožev, najelegantnejših žepnih nožev, sploh vseh rezil. — BRUSI brivne in žepne nože, škarje, mesarske in knjigoveške nože, kakor tudi razne druge nože in rezila. POSEBNOST: žepne električne žarnice iz najboljših tovarn. ZA IZVRŠENA DELA JAMČU!

KMETOVALCI!

Dušik vam da rodovitnost in bogastvo.
Gojite svoje njive z

Amonijevim sulfonitratom,

domačim gnojilom, ki vsebuje veliko množino dušika (26%) deloma amonijakalnega (19.5%) deloma nitričnega (6.55%), je torej idealno gnojilo za vsako zemljo in za vse pridelke.

Za **ŽITO** vzamemo 1 do 3 q na ha. Trosimo ga pred setvijo in sicer mešanega s **superfosfatom** (5 do 6 q na 1 ha) in kjer je treba s **kalijevo soljo**; lahko pa tudi trosimo en del pred setvijo in drugi kot navrhno gnojilo proti koncu zime. :: ::

Za nabavo obrnite se na **Zadružno zvezo v Gorici**, ki prodaja gnojila trrdke

„MONTECATINI“

DELNIŠKA GLAVNICA 500,000.000 Lir.
MILANO (109) — Foro Bonaparte N. 35.

Uradi in agencije družbe „MONTECATINI“: Rim (pokrajinski urad) Alghero, Barletta, Bari, Brindisi, Cagliari, Catanzaro, Firenze, Foligno, Napoli, Padova, Palermo, Taranto, Torino. **Zastopniki** v mestih in večjih poljedelskih središčih.

GOSPODARSKI LIST

List izhaja enkrat na mesec —
Stane za celo leto 12 lir, za pol
leta 6 l., posamezna številka 1 liro.

Leto VI. Štev. 12
December 1927

:: Upravištvo in uredništvo ::
V GORICI CORSO VERDI ŠT. 37
:: Rokopisi se ne vračajo ::

D. Doktorič.

Slavljen, dokler kreposten.

Rekli smo, da je kmetijstvo zraven religije najvažnejša podlaga kulture in držav. Kako visoko poslanstvo ima kmet! Radi tega visokega poslanstva ga tudi slavi ves svet.

Kaj pa če kmet postane svojemu poslanstvu nezvest?

Od kod bomo dobivali »mislece globoke,« če bo naša kmetijska hiša zapuščena? Od kod »klicarji k nebu« nam, če ne bo več bivališče krepostnih žen, poštenih mož, od kod »pesniki = proroki« in »borilci za dom?«

Sodobni družbi prihaja novo življenje, nova moč, sveža sila s kmetov: če pa ta vir usahne, kaj bo z našo družbo?

Še nikdar ni bil kmet tako ogrožen kot danes. Kar namah je bil potegnjen v vrveči vrtinec nove dobe. Šum in hrup velemest se razlega danes že do zadnjega in najbolj oddaljenega gorskega koticčka. Po zapuščenih podeželskih cestah, kjer je bilo včasih le ob sejmskih dneh kaj bolj živahno, je danes pešec v večni nevarnosti, ko dirjajo mimo njega najrazličnejši avtomobili, koriere, kamioni. Omrežje raznih električnih napeljav prepletajo že vse vprek vso deželjo. Vse te sodobne naprave so kar čez noč spreminile položaj našega priprostega ljudstva. V presenetljivi naglici, s katero je prišel naš prirodni človek v stik z glušičo sodobno kulturo, tiči velika nevarnost. Bojimo se, da bomo imeli vsled tega zraven pridobitev tudi marsikakšno škodo. Saj niti posamezniku kultura ne prinaša samo dobrot, kaj šele družbi. Kako so na mestu pesnikove besede:

*Da bil bi pač vedno tam gori ostal
in čede očetove pasel!*

*A vrgla usoda nemila me je
od doma že v rosni mladosti,
in s kupo modrosti pojila me je,
še bolj me je s kupo bridkosti.*

Stiki z meščanstvom vzbujajo v priprostem kmetiskem prebivalstvu želje po večjih udobnostih življenja, katerih doslej ni poznal. Ali se nam bo ohranil rod še zdrav, če bo le po ugodju in uživanju hlepel in če se bo ogibal trdemu delu?

Kaj pomeni vse blagostanje, ki ga nam more pridobiti umno gospodarstvo, če pa ne bo zdrav rod, ki naj bi ga užival? Čemu bo bogastvo, čemu zaklade mežkužnim potomcem, ki ne bodo znali z njimi gospodariti niti jih ohranjevati?

Na marsikterem hribu naše domovine vidimo razvaline slavnih gradov nekdanj mogočnih družin. Skozi rodove so se ponašale s svojimi hrabrimi sinovi, danes so izginile.

Ali naj tako propade tudi naš kmetijski dom? To se ne sme zgoditi nikdar!

Zato na delo vsi! Nihče naj ne stoji ob strani in gleda brezčutno nevarnost, ki preti našemu kmetiskemu domu. Skrbimo, da se uresniči Gregorčičeva želja:

*Da srečno v vek si bivališče
krepostnih žen, poštenih mož!*

Če bodo pošteni možje in krepostne žene gospodarili po naših domovih in nam vzgajali značajne sinove in hčere se bo tudi pesnikova molitev izpolnila:

*Nebo ti tisoč sreč prisodi,
ves blagoslov na té razlij.*

Živinoreja in živinozdravništvo

Pomladite travnike.

Travniki oziroma senožeti ostare kot vsako drevo, žival ali človek. Pravilno gospodarstvo zahteva, da držimo travnik le skozi nekaj let, recimo 5 do 8, potem ga spremenimo za nekaj let pod njivo, nakar ga zopet spremenimo v travnik. To imenujemo kolobarenje, ki je lahko tudi ožje, to je da se izvrši spremenitev ene kulture v drugo v krajšem roku. Marsikje pa se to ne izplača in tudi ni mogoče, in zato moramo vzeti za dejstvo, da je pri nas že desetletja in mogoče tudi stoletja mnogo travnikov, ki so bili vedno travniki in izgleda, da bodo tudi taki ostali. Žalibog se nahajajo marsikje tudi že desetletja in stoletja travniki, ki niso še bili nikdar pognojeni.

Take stare travnike moramo pomladiti. Drevo pomladimo, če ga obrežemo, travnik pa pomladimo, če ga tudi obrežemo, samo na drugačen način.

Za pomladitev travnikov imamo danes že posebne stroje, neke vrste pluge, ki režejo ledino in napravijo brazde na razdalji 30 do 40 cm. Ti stroji imajo po več malih plugov. Drugi stroji za pomladitev travnikov so podobni branam. Pri nas nimamo ne ene ne druge vrste teh strojev, le tu pa tam dobimo katero travniško brano, ki nima trdega okvirja in se zato prilagodi vsakteri obliki zemljišča.

Travniška brana sicer ne doseže popolnoma svojega namena za pomladitev travnikov, vendar pa izvrši delo precej dobro, če jo primerno otežimo in sproti čistimo nabranega mahu, trav in smeti. Tudi navadna klinasta njivska brana nam lahko služi za pomladitev, a mora biti še bolj otežena. Seveda napravimo z navedenimi branami le male zarez v travniško zemljo, a tudi od teh zarez imamo mnogo koristi, ker se v zarezah vstavlja voda in lažje prihaja h koreninam, na drugi strani pa prihaja po zarez-

zah h koreninam neobhodno potrebni zrak. Če kak teden po zarezanju senožet še pognojimo, pa bodisi s hlevskim gnojem ali z umetnimi gnojili, so dotične zarezke kaj pripravna zbirališča gnojil, ki jih ne odnese nikakšna tekoča voda.

Če bomo tako travnik pomladili, bomo videli, da se bo takoj v prvem letu razvila predvsem ob zarezah zelo bujno rastoča trava, ki tudi zamori mah in ki v splošnem mnogo izboljša krmo iz dotičnega travnika. Delo ni težko in tudi ne stane mnogo.

Z rezanico

prihranimo precej krme. Dolgoletni poskusi na večjem posestvu v Nemčiji, so dokazali, da se z rezanico prihrani dnevno okoli 1½ kg sena na vsako govejo glavo od 5 q teže. Na dotičnem posestvu ni dobivala žival nikdar druge krme kot samo rezanico, v katero so spremenili vse seno.

Če računamo kg sena s 30 stotinkami, znaša dnevni prihranek 45 stotink in letno 164 lir. Tudi dobiček.

Kokoši pozimi ne nesejo,

ker dobivajo v krmi zelo malo beljakovin. V letnih mesecih si najdejo kokoši obilo črvov in žuželk, ki obogatijo kokoško krmo z beljakovinami. Ker kokoš v zimskem času ne dobi navedene golazne in s tem tudi ne beljakovin, je potrebno iste nadoknaditi z drugo krmo. Najboljše nadomestilo je mesna ali ribja moka. Zadostuje dnevno 10 gr imenovane moke na kokoš, ki bo zopet obilno nesla. Strošek za moko znaša približno 3 stotinke na kokoš in dan, kar se bi moralo izplačati.

Če imajo kokoši uši,

jih ne smemo mazati s petrolejem, ker jim škodi. Najboljše je namazati kokoši z oljem, ki pomori vse uši takoj, ko zlezajo iz jajček (gnid).

Cepljenje proti jetiki.

Izkazalo se je, da se s cepljenjem onež mogoči razvoj jetike pri goveji živini, če cepimo tele v prvih 15 dneh po porodu in potem ponovimo cepljenje vsako leto.

Ovčjereja v Italiji.

V Italiji je približno 12 milijonov ovac, ki predstavljajo vrednost od okoli 3 milijard lir. Ovčjereja je najbolj razširjena v srednji in južni Italiji ter na otokih. Kljub tolíkemu številu ovac uvozi Italija letno 400 do 480.000 q surove volne v vrednosti okoli 1200 milijonov lir. Ovčjereja sira izvažata Italija danes okoli 120.000

q. Večina tega sira gre v Zedinjene države Severne Amerike.

Proizvodnja jajec v Italiji.

Računajo, da znese 60 milijonov kokoši v Italiji letno 4 milijarde jajec (4.000.000.000). Letno se jih izvozi okoli 250.000 q to je nad pol milijarde ali ena osmina produkcije.

Breje junice,

kakor tudi vse druge živali v dobi brezjosti moramo skrbno krmiti, ker moramo misliti tudi na zarodek in ne samo na žival. Krma naj bo kolikor mogoče tečna in lahko prebavljiva, pregroba in malo vredna krma ni za breje živali.

Mlekarstvo

Anton Pevc:

Zimsko krmljenje krav.

Bolj nego poletno krmljenje dela preglavice umno zimsko krmljenje. Krmo za zimo je treba že poleti spravljati na zalogo, često se nam je čez zimo več ali manj pokvari in če se spomlad zavleče, je zaloga včasih že povsem prazna in živina strada — enkratno stradanje krav pa zmanjša njih mlečnost za vso molzno dobo. Oglejmo si osnovna pravila zimskega ali praviloma vsakega krmljenja molzne živine:

1. Krma **bodi obilna**. Vamp mora biti prostornjsko napolnjen, pa magari le s koruzno in bobovo slamo, če naj prebavila v redu delujejo.

2. Krma **bodi hranilna**. Kakor že omenjeno potrebuje krava maščobe, sira (dušika), sladkorja (ogljikovih vodenov) in rudnin (apna, fosforne kisline itd.) po eni plati za vzdrževanje odnosno prenovljanje svojega života in po drugi plati za proizvodnjo mleka in teleta v telesu. Majhni jalovi kravi je veliko manj hranilnih snovi treba nego težki kravi v polni mlečnosti, torej moramo z njimi umno gospodariti.

3. Krma **vsebuje bogato dušika**. Maščobo mleka in telesa, sladkorja ali temu enakovredne snovi v životu, gorkoto in moč žival lahko proizvajata iz ogljikovih vodenov krme, sirnino mleka in meso života pa more proizvajati le iz dušika odnosno iz prebavljive beljakovine v krmi. Kravi je potrebno na dan približno 60 gr prebavljive beljakovine na vsakih 100 kg žive teže in približno 60 gr prebavljive beljakovine za vsak liter mleka. Če v krmi ni zadostno beljakovine, se bo krava pri dobrem krmljenju lepo debelila, množino mleka bo pa uravnala po razpoložljivi beljakovini in bo molzla morebiti prav slabo. Živino rejec se mora zato zanimati za sestavo krme, upošteva vsikdar tudi osebnost krave, eni krma več zaleže, drugi manj.

4. Krma **vsebuje bogato rudnin**. Kravi so potrebni osobito apno in fosforna kislina, za vzdrževanje lastnega okostja, za napravljanje okostja teletu in v vsakem litru mleka jih je približno 7 gr. Če ni v krmi dovolj teh rudnin, bo žival dobila kostolomnico, tele bo prišlo mrtvo na svet in mleka bo malo in še to bo n. pr. za sir manj porabno. Ako se travniki in njive redno gnojijo s super-

fosfatom in z apnom, dobi žival vse potrebne rudnine v krmi; v oljnih tropinah in v otrobih jih je istotako veliko; dokupujejo se v obliki klajnega apna (6 do 10 gr na 100 kg žive teže) za med krmo ali v obliki apnovega klorida (klor-kalcija, po 2 gr na 100 kg žive teže) za med pitno vodo, v slednji obliki so osobito priporočljivi, kjer se živina napaja s kapnico, ki jo napravijo bolj okusno. Znan je primer iz Bavarskega, ko so krave pričele dajati po 3 l mleka več na dan za 1 žlico klajnega apna na dan. Dobra je tudi surova kreda v grudah ali v za-bojčkih, osobito za teleta za prosto lizanje. Za rastline pomembno je le apno v orni plasti zemlji; zato manjka apna tudi v zemlji po Krasu, čeprav jo obdaja sam apnenec. — Enako potrebna je kuhinjska sol in sicer na dan po 10 do 12 gr na vsakih 100 kg žive teže; ni z njo soliti krme, marveč jo dati živalim iz roke ali v grudah za prosto lizanje.

5. Krma vsebuje dovolj vode in sokov. Zelena krma vsebuje 70 do 75% vode (sokov) in zimska krma je mora v svoji celotni zmesi vsebovati ravno toliko; pije žival (navadno vodo) poleti prej več nego pozimi in je zato neumno misliti na dobro mlečnost pri suhem krmljenju in vodi. Brez korenstva (pese, kolerabe, korenja) ali brez silaže (v silosih spravljene zelene krme) ne pričakuj pozimi veliko mleka.

6. Krma bodi enakomerna. V jeseni moraš točno vedeti, koliko je na zalogi krme za čez zimo in koliko je kaže dokupiti — ki se tedaj že dokupi v jeseni, ko je najcenejša in ne šele na spomlad, ko je najdražja. Potem točno razdeli, koliko se sme vsake posamezne pokrmiti na dan posameznim živalim. Pomni dobro! zbog enkratnega stradanja upadla mlečnost se v tisti molzni dobi z najobilnejšo krmo več povsem ne popravi.

7. Krma bodi zdrava. Pri nas je veliko telet že od matere (od sesanja) ven zastrupljenih in zato nesposobnih sploh kedj se razviti v dobre mlekarice. Med travami na stalnih travnikih je veliko bolj ali manj strupenih rastlin (ple-

velov), ki se jih žival pri paši izogiba, kosec pa spravi vse med seno in gospodar vse med rezanco za živino, ki jo parjeno živina s slastjo požre; strup teh rastlin ne učinkuje takoj smrtno, pač pa prehaja v mleko in zastruplja bolj vidno teleta in še bolj vidno ljudi (otroke) — zato marsikateri otrok sploh ne prenesi kravjega mleka in marsikateremu odraslemu se gabi mleko še izza otroških let. Živina se na strupene rastline bolj spozna nego človek, zato ji praviloma krmimo travniško seno celo, da si sama izloči strupene od zdravih rastlin; za rezanco je le krma iz njiv (slama, detelje, sejano seno). Istotako strupena je gnila, plesniva ali žaltava krma odnosno vsa krmila, ki so zbog slabe hranitve ali starosti prešla v razkrajanje ali kipenje.

8. Krma bodi cenena. Mlečnost krav je le tedaj hasnovita, če proizvajam mleko iz krave za majhne stroške in vnovčim drago. Vse, kar kmet pridelal, ima tržno ceno in vsako kmetsko gospodarstvo je pravzaprav trgovina; često kaže del pridelane krme (sena, slame) prodati in v zameno kupiti oljne tropine, otrobe ali žita, ker dobim na ta način v roke cenejše mleko-tvorne hranilne snovi — tržna cena je namreč odvisna od povpraševanja za kakim blagom in ne od n. pr. redilne vrednosti dotičnega blaga. Pravtako če se ena vrsta oljnih tropin (krepilne krme) preveč podraži, jih kupim manj in zato cenejše vrste več; bodi vedno gibčen trgovec.

9. Skrbi za obilo zdrave pitne vode. Od gnoja se natekle mlakuže zastrupljajo žival, zmanjšujejo mlečnost in okužujejo mleko. Zavedaj se, da voda za živino ne sme biti slabša od one, ki jo ti sam piješ.

10. Krmi ob določenih urah. Izkoriščanje krme in z njim mlečnost krav je odvisno od reda pri krmljenju. Krava (prežvekovalci) rabi gotov krajši čas, da si s površno seseklano krmo napolni vamp in gotov daljši čas, da krmo iz vampa znova fino seseklja (prežveči) in odda v prebavo; njenega krmljenja zato ne smeš presojeti sam po sebi in tudi ne po živalih, ki imajo le en želoz-

dec (konj, prašič). Krava se krmi dvakrat na dan, vsakih 12 ur in tedaj do sitega; potrebuje približno 8 ur za izpraznitev polnega vampa, 2 uri naj vamp nato počiva in žival nabere novega apetita, in 2 uri približno naj traja krmljenje odnosno polnitev vampa. Nikdar prazen vamp oslabi, zato naše krave še »pri gobcu nočejo molzti«.

Krmljenje pozimi se izvrši po vrstnem redu pokladanja različnih krmil — ne vsiljui živini samo godljo v rezanci! — takole:

a) Slame, cele ali zrezane na dolgo, se da živini (kravam) najprvo na prosto uporabo ali odmerjeno količino; od zadnjega krmljenja se ji je nabral apetit in ji sama prav dobro tekne; pšenična in ovsena sta najboljši in vsebujeta 0.8% prebavljive beljakovine.

b) Korenstvo ali silaža pride kot drugo na vrsto; količina korenstva se uravna po teži in mlečnosti krave ter znaša na dan 30 do 50 kg, silaže pa 20 do 35 kg odnosno 3—5 kg na vsakih 100 kg žive teže; vsebina prebavljive beljakovine znaša 1%.

c) Krepilna krma pride kot tretja na vrsto in sicer odmerjena vsaki kravi točno po njeni mlečni množini; poklada se suha ali lahno z vodo poskropljena, da se ne kadi ali pa primešana vodi za napajanje; vsebujejo pšenični otrobi 11.3%, orehove tropine 45%, kokusove 16.7%, lanene 28.5%, palmine 15%, sezamove 35.8%, soja-moka 43.30%, oves 8%, ječmen 6.6% in koruza 7.1% prebavljive beljakovine; napravlja se zmes n. pr. iz 2 delov ovsenega ali ječmenovega zdroba, 2 delov koruznega zdroba, 2 delov pšeničnih otrobov in 4 delov oljnih tropin; vse dobro zmesi in hrani na temnem in suhem, kajti na svetlem hitro žaltavijo in na vlažnem plesnijo.

č) Voda za napajanje je četrta na vrsti, ako nismo z njo že združili krepilno krmo; pridamo ji lahko morebiti manjkajoče apnene snovi.

d) Seno pride zadnje na vrsto in sicer v izmeri 1 kg na vsakih 100 kg žive teže; vsebuje navadno seno (iz 70% trave

in 30% detelje) 5.4%, lucerna 9.7% in grahoroves 6.5% prebavljive beljakovine — pogojno ako se je košnja vršila ob pravem času, to je ob nastopu cvetja, kajti trave ob prestopu v seme (že odcvetele) so le še enakovredne slami; najbolj pospešuje mlečnost seno od lucerne.

Vzeto, da imam 400 kg težko kravo, ki mi daje 10 l mleka na dan — koliko ji moram krmiti? Glasom odstavka 3. potrebuje $4 \times 60 = 240$ gr prebavljive beljakovine za svoj život ter za 10 l mleka $10 \times 60 = 600$ gr prebavljive beljakovine, skupaj 840 gr prebavljive beljakovine. Dam ji glasom gornjih odstavkov, na dan:

slame 5 kg s 0.8% prebavljive belj. = 40 gr prebavljive belj.;

pese 25 kg s 1.0% prebavljive belj. = 250 gr prebavljive belj.;

ovsa $\frac{1}{2}$ kg s 8.0% prebavljive beljakovine = 40 gr prebavljive beljakovine;

koruze $\frac{1}{2}$ kg s 7.1% prebavljive beljakovine = 35 gr prebavljive beljakovine;

pš. otrobov $\frac{1}{2}$ kg s 11.3% prebavljive beljakovine = 56 gr prebavljive belj.;

lan. tropin $\frac{1}{2}$ kg s 28.5% prebavljive beljakovine = 142 gr prebavljive beljakovine;

kokus. tropin $\frac{1}{2}$ kg s 16.7% prebavljive belj. = 83 gr prebavljive beljakovine;

travn. sena 4 kg s 5.4% prebavljive beljakovine = 216 gr prebavljive beljakovine.

Skupaj 862 gr prebavljive beljakovine.

Vprašanje je sedaj, koliko ta krma po tržnih cenah stane, koliko dobim za mleko in katero krmilo kaže nadomestiti s cenejšim. Računati pa ni težavno n. pr. 0.8% pri slami je istovetno z 8 gr prebavljive belj. v kg slame, ali 5.4% pri senu je istovetno s 54 gr na kg itd. — zato se pozimi le vadi preračunavati, koliko beljakovine, kot najvažnejše hranilne snovi, krmiš svojim kravam.

* * *

S tem zaključujem vrsto člankov o mlečnosti krav in o okoliščinah, ki na njo uplivajo, kakor sem jih obljubil v letošnji marčni številki »Gosp. lista«. Premišljajte jih resno, kajti pripovedujejo le izkustva živinorejcev iz naprednejših dežel. Dobro živino si moramo sami vzgajati.

Vinogradništvo in kletarstvo

Vpliv mraza na vino.

Mraz zelo ugodno vpliva na čiščenje vina. Mnogo velikih kleti je danes že opremljenih s hladilnimi napravami, samo da pospešijo čiščenje. Kdor pa nima hladilne naprave — in med te spadajo vsi naši vinogradniki, oziroma kletarji — se lahko posluži naravnega hladilnega stroja, to je mrzle zime.

Po francoskem vinskem strokovnjaku Mathieu-u ustavi mraz vsako vrenje, povzroči pogreznitev čreslovine in tudi dela barvil, če niso trdno združena s kislinami vina. Mraz povzroči strdenja, tako, da dobimo končno čisto in svetlo vino. S snovmi, ki pogreznejo v vinu, pogreznejo tudi različne glivice, tako da vpliva mraz na vino kot neke vrste sterilizator (razkuževalj).

Mraz pa ne vpliva na vino takoj, kot smo odprli vrata kleti, ker traja mnogo časa, predno prodre v notranjost sodov. Zato pustimo okna ali vrata kleti dolgo časa odprta. Ni se bati, da bi dolgotrajen mraz kvarno vplival na vino.

Ali pa tudi lahko pretakamo na hudem mrazu? S pretakanjem hočemo predvsem odstraniti drožje od vina, pa tudi vino prezračiti, to je združiti z visinom čim več zračnega kisika. Izkušnje in poizkusi pa pravijo, da se mrzlo vino izdatnejše združi z zračnim kisikom, kot pa vino z višjo toploto. Torej lahko pretakamo na mrazu.

Ali se vino ne prehladi? Prehladi se lahko samo ono vino, ki ni prej dobro prevrelo, ker zaustavi mraz delovanje vrelnih glivic. Vsak vesten in skrben kletar pa bo pazil, da vino dobro prevre v prvih tednih po trgatvi in zato bo takrat skrbel za tako toploto v kleti, ki je za vrenje najbolj primerna. Pozneje bo pustil vplivati mraz na svoje vino in se ne bo bal, da se bo prehladilo, pač pa bo dosegel s tem čisto, svetlo in stano vitno kapljico. *Rustja.*

Vinske tropine kot gnojilo.

Vinske tropine, pa bodisi žgane ali ne, se skisajo, in sicer tem bolj, čim daljše leže na prostem zraku. Kisloba pa ni nikdar dobra za zemljo, in kisle tropine bi zelo polagoma gnile v zemlji, ker bi kisloba kvarno vplivala na bakterije, ki imajo nalogo oprostiti dušik in pripraviti ga v sprejemljivo obliko za korenice rastlin. Zato greše oni kmetovalci, ki podkopljejo oziroma rabijo tropine kar take za gnojilo. Tropine je potrebno pripraviti.

To dosežemo najbolj hitro, če tropine pomešamo z gnojem. Najbolje je, če jih razdelimo med gnoj v enakomernih plasteh, potem pa vse skupaj zalivamo z gnojnico. Zelo koristen je tudi domač pepel, s katerim potrosimo tropine.

Tropinam lahko z uspehom dodamo tudi nekoliko umetnih gnojil, in sicer na 1 q tropin 4 kg 18% tomaževe žindre in 2 kg 40% kalijeve soli. Tako pripravljene tropine so izborno gnojilo za trte v vinogradih in za sadno drevje, kjer jih podkopljemo pod krono dreves.

Pomni, če kupuješ cepljene trte.

Če kupuješ bilfe ali cepljenke, zahtevaj od prodajalca potrdilo, iz katerega sledi, kakšne vrste so ene ali druge. Prodajalec na ta način vzame gotovo jamstvo za pristnost in istinitost prodajnega blaga, in če blago ne odgovarja, mora prodajalec povrniti nastalo škodo. Vsak skrben gospodar bo zahteval tako jamstvo.

Nadalje pomni, da je prepovedano prodajati bilfe ali cepljenke na javnih trgih. Kdor kupi na javnem trgu, nima pravice na odškodnino, če ne bi vrsta odgovarjala željeni. Vse zgornje predpisuje zakon.

Zeleno gnojenje trtam.

Najprimernejša rastlina za zeleno gnojenje trtam na apneno silovnatih

zemljah je bob. Na rudečih peskovitih zemljah je boljše zimska grahorica, na revnih zemljah pa uspeva lupina. Za vsako zemljo si lahko izberemo ono stročnico, ki dobro uspeva in ki ima nalogo dati trti prepotrebni hranili, posebno dušika. Pred setvijo boba, grahorice ali lupine moramo zemljo pognojiti, za kar so najprimernejša gnojila superfosfat in kalijeve sol ter navaden lesni pepel.

Zeleno gnojenje je najbolj primerno za take vinograde, kamor ni mogoče voziti hlevskega gnoja oziroma bi prevoz bil predrag. Takih krajev je v naši deželi precej, zato pa bi morali tudi pri nas vpeljati prepotrebno zeleno gnojenje.

Zveplanje praznih sodov.

Kdor hoče ohraniti zdrav prazen sod, naj ga dobro zažvepla, česar pa ne smemo storiti predno smo sod dobro oprali.

Če ima sod zoprni duh, ga najprej operemo z vodo, v katero smo zlili 5% žveplene kisline (ne narobe) ali pa 50 gr kalijevega permanganata na 100 litrov

vode. Nato sod dobro oplahnemo in šele na to ga zažveplamo. Na vsakih 100 litrov sodove vsebine zažgemo 2 gr žvepla na azbestovih traktih, ki ne povzročajo pepela.

Zdrava klet.

Dobro vino se večkrat pokvari v slabi kleti. To velja posebno za večino naših kmečkih kletih, kjer hranijo poleg vina in vinarskega orodja tudi kiselo repo, zelje, krompir, krmsko peso itd. Umljivo je, da se v takih kletih razvijejo tudi najrazličnejši plesni in najrazličnejše gljivice, kot kiseline itd. Zato je potrebno take in vse kleti sploh večkrat razkužiti.

Najcenejše razkuževalno sredstvo so žvepleni plini, in sicer zažgemo v kleti 1 kg žvepla na vsakih 100 m³ prostornine. Predno zažgemo žveplo, moramo seveda zapreti vsa okna, potem pa klet zapustiti in zapreti tudi vrata, ker bi gorče žveplo tudi človeka zadušilo.

Na ta način klet prav dobro razkužimo in poleg tega bodo crknile tudi vse miši in podgane, ki bi se slučajno nahajale v kleti.

Sadjarstvo

Pazimo na starejše drevje.

Predvsem moramo vpoštevati, da je težje vzgojiti mlado drevo, kot oskrbovati staro. Mlado drevo moramo vsaditi in potem gojiti ga leta in leta, predno vidimo najmanjši sad. Mlado drevo ima navadno tudi več sovražnikov kot staro. Mogoče ga zajec ogloda, živina prelomi, lahko zlikovec oškoduje. Mnogo nevarnosti gre mimo, predno zraste kmetovalcu v veselje in v korist. Staro drevo pa je zelo redko, ki se ne bi dalo spraviti k rodovitnosti, k dohodkom. In kdo jih ni potreben?

Torej bomo skrbeli za stara drevesa, samo kako?

Predvsem oglejmo si staro drevo od vrha do tal in presodimo ga. Mogoče je

polno lišaja in mahu. Vzemimo ostro žičasto ščetko ali strguljo in očistimo deblo ter vse debelejšje veje mahu in lišajev. Deblo in veje namažimo z najcenejšim sredstvom, ki je apneni belež, katerega pripravimo iz 1 kg vgašenega apna, ¼ saj in 3 litrov vode. Vsak čopič je dober. To napravimo v jeseni. S tem onemogočimo različnim škodljivcem, da bi se med mahom in lišajem, pa tudi med raskavo skorjo skrivali čez zimo.

Mnogo starih sadnih dreves je votlih, piškavih. Če je votlina majhna, jo lepo očistimo. Če so robovi votline piškavi ali gnili, odstranimo z nožem ali drugačnim rezilom vso piškavino in gnilobo. Ko je to urejeno, namažemo votlino od znotraj s karbolinejem in votlino zapol-

nimo s cementom. Če pa je votlina ve-
lika in se razteza recimo skozi celo de-
blo, napolnimo votlino z navadno zem-
ljo, kljub temu, da je nismo mogli očis-
titi in namazati. Zemljo v votlini stla-
čimo, na vrhu jo pa odenemo še s ce-
mentno plastjo. To ima predvsem na-
men, onemogočati vodi dežnici dostop v
votlino in notranjost drevesa ter tako
povzročati nadaljnje gnitje.

Ko je deblo in ko so veje očiščene, lo-
timo se krošnje. Najprej bomo ugotovi-
li, da je nekaj vej suhih, druge so pre-
lomljene. Vse take veje naj izginejo. Od-
žagajmo jih, rane pa zamažimo s cepilno
smolo. Če pa je nimamo in nimamo de-
narja zanjo, vzemimo malo ilovice in
zamažimo. Tudi apneni belež ne bo ško-
dil, a najboljša je cepilna smola. Odstra-
niti moramo tudi vsaj eno od dveh vej,
ki se bi drgnile. Če je drevo zelo, zelo
ostarelo, ga pomladimo. V ta namen
drevo obžagamo. Spomladi bo drevo za-
gnalo nove poganjke in drevo bo v par
letih popolnoma pomlajeno.

Tudi staro drevo pa potrebuje življe-
nja, potrebuje hrane. Hrane pa damo,
če drevesu gnojimo. Vsak gnoj je do-
ber, pa naj si bo gnojnica, hlevski gnoj
ali umetna gnojila. Potrebno je le gno-
jiti.

Kadar že gnojimo, bomo imeli največ-
ji dobiček od gnoja, če ga podkopljemo,
za gnojnico pa moramo itak zemljo
zrahljati pod krono drevesa. Okopanje
drevesa je potrebno predvsem radi zra-
ku, katerega korenine nujno potrebu-
jejo.

Če bomo tako oskrbeli staro sadno
drevo, smo lahko prepričani, da nam bo
v kratkem času rodilo obilega sadu.

Kakšne naj bodo kupljene sadne sadike?

Debelca morajo biti krepka in zdrava.
Skorja mora biti svetla in ne sme biti
na nji sledov od toče ali drugih poško-
dovanj. Popje mora biti dobro razvito.

Korenicevje mora biti dobro razvito,
zdravo in sveže, ne ovenelo ali počrnje-
no, ker take sadike so bile dolgo na sve-
žem zraku. Korenincevje tudi ne sme di-

šati po plesnju, kakor tudi ne smejo biti
vidne na koreninah bele nitke (pod-
gobje).

Mnogi kmetovalci kupijo rajše tri ali
štiri leta stara drevesca, kot bolj mlada.
Upajo, da jim bo tako drevo prej prine-
slo sad, ker se bo prej razrastlo. Navad-
no je to zmota, ker se mlado drevesce
mnogo rajše prime, kot starejše.

Če ima katero drevesce že cvetno po-
pje, ga ne smemo kupiti, ker kaže to,
da je drevesce slabotno in da ne bo dol-
go živelo (posebno breskve).

Kako pognojimo drevesu ob saditvi.

Če hočemo, da se nam bo lepo razvi-
jalo, mu pognojimo, in sicer takole:
Zemlja, v kateri naj se razvijajo kore-
nine drevesa, moramo dobro premešati
z 1 kg kalijeve soli, 2 kg tomaževe žlin-
dre ali superfosfata in z 2 kg apna, kjer
je zemlja uboga na njem. To zemljo po-
krijemo s 5—10 cm debelo plastjo na-
vadne zemlje, na kateri se naravnajo
korenike drevesca. Koreninice nato po-
krijemo z enako plastjo navadne zem-
lje, vrhu katere potem raztresemo $\frac{1}{4}$ kg
žveplenokislega amonijaka. Vrhu žve-
plenokislega amonijaka pride zopet 5
cm debela plast navadne zemlje, katero
pokrijemo s hlevskim gnojem.

Na ta način pognojeno drevesce bo
gotovo bujno rastlo.

Podlaga za cepljenje breskev.

Breskev, cepljena na breskov divjak,
dobljen iz koščice, uspeva samo v glo-
boki in rodovitni zemlji. V apneni in
lahki zemlji uspeva breskev, če je cep-
ljena na mandelj. V vseh naših brdna-
tih legah bi morale biti breskve cepljene
na mandelj.

Slive Burbank.

Mnogi udeleženci poučnih izletov v
Massolombardo so izjavili, da bodo tudi
oni nasadili slive Burbank.

Kdor hoče dobiti sadike omenjene
vrste, naj takoj javi pri Sadjarskem in
vinogradniškem oddelku Urada za kme-
tijski potovalni pouk v Gorici (via Tri-
este 43) število sadik, ki jih želi. Sadike
bodo oddajali po lastni ceni.

Poljedelstvo in vrtnarstvo

Smisel »bitke za žito«.

V Italiji se poseje letno nekaj manj kot 5 milj. ha zemljišča s pšenico. Srednji pridelek na ha znaša 11 do 12 q. Letos, leta 1927, je bilo pridelanih okoli 55 milj. q pšenice, torej okoli 11 q na ha.

Celotna potreba pšenice se računa na okoli 80 milijonov q, ali približno na 2 q pšenice na glavo in leto. Ker ne pridelata Italija toliko pšenice, jo mora uvoziti. Za uvoženo pšenico gre letno v inozemstvo mnogo stotin milijonov lir, kar posebej razvidimo iz naslednjih števil, iz najzadnjih let. Italija je namreč uvozila leta

1924 21.3 milj. q pšenice za 2½ milijardi lir,

1925 22.4 milj. q pšenice za 3.8 milijardi lir

1926 21.1 milj. q pšenice za 3.5 milijardi lir.

Dotične milijarde lir so mišljene v papirnatih lirah.

»Bitka za žito« ima namen napraviti Italijo neodvisno od inozemstva glede krušnega žita. V tem slučaju ne bi Italija pošiljala v inozemstvo toliko milijonov, ki bi potem ostali doma in se jih bi lahko uporabilo v druge namene.

Če pa hoče Italija kriti doma vso potrebo kruha, to je pridelati doma dovolj pšenice, mora predvsem dvigniti pridelek, in to srednji pridelek na ha. Srednji pridelek pa se mora dvigniti več kot za tretjino. Če ostane površina pod pšenico ista kot je danes, to je okoli 5 milj. ha, se mora v srednjem pridelatu na vsakem ha najmanj 16 q zrnja, da tako dobimo potrebnih 80 q. Če bi znašal srednji pridelek 17 q na ha, bi bila potreba gotovo krita, pri 18 q bi najprej ostalo že nekaj za izvoz. Če bi srednji pridelek še višje dvignili, bi pšenico izvažali in ne bi bilo potrebno pošiljati milijone v inozemstvo, pač pa jih bi od tam dobivali.

Ali je mogoče dvigniti srednji pride-

lek od 11 oziroma 12 q na ha na 17 q? Poskusi so to pokazali in zadnjč smo poročali, da sta brata Lazzari pridelala celo nad 50 q na ha. Ko bodo vsi italijanski kmetovalci sejali dobro seme, odgovarjajoče gnojili in temu primerno obdelovali polje, bo srednji pridelek dosegel in prekoračil mejo 17 q na ha. In ta cilj ima »bitka za žito«.

Uši na mladi pšenici.

Letošnjo jesen je bile mlada pšenica napadena od uši. Posebno mnogo napadov se opaža v nekaterih krajih krminskega okraja. Iz opazovanja kmetijsko-kemičnega preizkuševališča v Gorici sledi, da spadajo dotične uši vrstam *Pontaphis* in *Pemphigus*.

Vrsta *Pontaphis trivialis* Pass. — navadno žitna koreninska ušica imenovana — napada žitne korenine v jeseni in pozimi. Samica (rmena, okrogla, dolga 1.65 mm) srka na koreninah pšenice življenjski sok in mlade rastlinice ovonejo, pozneje se pa posušijo. Na ta način povzročena škoda je zelo znatna, kar se opazi posebno ob žetvi.

Ker se ušice zelo hitro množe in ker se lahko tudi preseljujejo iz njive na njivo in tudi iz ene vrste žita na drugo, so navadno napadeni navadno večji obsegi polj. V spremstvu ušic najdemo večkrat tudi mravlje vrste *Lasius* (podobno kot pri listnih ušeh, op. ur.). Mravlje podpirajo ušice v njihovem delovanju in jim tudi lajšajo razširjenje na druga polja. Tako najdemo na najbolj napadenih poljih vedno tudi mravlje. Ušice ostanejo na pšenici do meseca junija, takrat pa se presele na druga žita ali pa tudi na samorasle žitarice (pleveli).

Borba proti ušicam.

Predvsem je nujno potrebno polje dobro obdelovati in uničiti vse samorasle žitarice, na katerih tudi žive. Uničiti moramo tudi vsa mravljišča, ker pomagajo

mravlje pri razširjenju ušic. Mnogo koristi gnojenje z umetnimi gnojili, posebno navrhno gnojenje s čilskim solitrom (do 1 kg na 100 m²), da se bodo rastlinice hitro močno razvile in jim delovanje ušic ne bo toliko škodovalo. V slučaju pa, da je povzročena škoda velika in da sploh ne moremo pričakovati primerne žetve, je najboljša, če njivo preorjemo in sadimo krmsko peso ali krompir.

Škodo pa ne povzroča samo ušica vrste *Pontaphis*, temveč tudi druga, iz vrste *Pemphigus*, in sicer *Pemphigus Boyeri*. Ta škodljivka povzroči, da najdemo na njivi posejani z žitom, v mesecih april-maj velike polose (kolobarji), na katerih je žito popolnoma prestalo rasti in izgleda, kot da bi bilo zažgano. Tudi proti tej škodljivki, ki je zelo podobna prejšnji in tudi napada korenine, se borimo tako, kot smo zgoraj omenili. Ta škodljivka škoduje tudi koruzi, vsled česar ne smemo na napadena polja sejati ne žita in ne koruze, temveč peso in krompir.

dott. Happacher,

(Kmetijsko-kemično preizkuševališče v Gorici.)

Jesenska nega špargerk.

Ko nadzemeljski deli šparglejev popolnoma porumene in se posuše, jih odrežemo kratko ped nad zemljo. Nato

šparglje nekoliko odkopljemo, tako, da ostane le lahka plast zemlje nad koreninami. Ta plast ima nalogo čuvati korenike pred mrazom in pa da ne pridejo korenike v neposreden dodir z gnojem.

Špargljem gnojimo pred zimo. Mnogi rabijo samo domač, hlevski gnoj, ki pa ne zadostuje, ker le polagoma razpada in ne da od sebe toliko, kolikor bi bilo potrebno. Zato je potrebno dopolniti domači gnoj z umetnimi gnojili, predvsem s kalijem in fosforjem. Obe snovi moramo dodati v lahko raztopljivi obliki, in sicer dodamo kalij najboljše v obliki žveplenokislega kalija, fosfor pa v obliki superfosfata. Najprimernejše gnojenje za vsak meter špargere je 6 kg dobro preperelega hlevskega gnoja, 10 dkg kalijeve soli in okoli 12 do 15 dkg superfosfata. Koncem zime dodamo še 2 do 3 dkg amonijevega nitrata ali čilskega solitra.

Izkustvo uči, da so tudi šparglji iz šparger pognojenih na zgornji način bolj okusni, kot če je bila špargera pognojena samo z domačim gnojem.

Čebula in česnik.

Največ čebule in česnika se sadi v Emiliji, Apuliji in Siciliji. V letu 1926. je Italija izvozila 233.000 q čebule in 37.000 q česnika.

Čebelarstvo

Fr. D. Jug.

Čebele in voda.

Vsakteremu čebelarju je znano, da čebele poleg medu in obnožine potrebujejo za življenje in razvoj tudi vode. Medu in obnožine nabere poleti za zimo ter imajo oboje lepo spravljen in zadelano v satju. Vode pa ne spravlja za zalogo, ker voda bi jim satje izpridila, ampak jo morajo donášati za vsakdanjo potrebo sproti. Jeseni, ko neha matica zalegati, in v

dobi zimskega počitka čebele ne potrebujejo skoraj nič vode, a zgodaj spomladi, konec januarja in februarja meseca, ko matica zopet leže jajčeca, pa je že potrebujejo v panju za negovanje zalege. Vodo namreč rabijo za napravo hrane iz medu in obnožine, kateri primešajo tekočino. To hrano rabijo za pitanje za lege in mladih čebel. Ako čebele spomladi ne morejo dobiti potrebne vode, se zalega ne množi in mladih čebel ni v panju. Pa tudi stare čebele, ki se začno

pomladi gibati v panju, pa jim zima ne dopušča še, da bi izletale večkrat, trpe žejo, posebno če so prezimile na gostem gozdnem medu. Ako čebele trpe žejo v panju pred prvim spomladanskim trebežem, postanejo nemirne in je nevarno, da dobe grižo.

V mrzli in pozni pomladi žrtvuje mnogo čebel svoje življenje zaradi pomanjkanja vode v panju. Posamezne čebele namreč izletavajo v narodo iskat vode, ko je še zunaj premrzlo, komaj 4 do 5° toplote. Ako je kmalu ne najdejo, navadno otrpnejo zunaj in jih ni več nazaj. Večkrat se tudi zgodi, da za trenutek posije toplo solnce, čebele se vsipajo iz panja iskat vode, a med tem časom se solnce zopet skrije ali pa potegne mrzla sapa in živalice zunaj otrpnejo, popadajo po tleh ter pomrjejo. Spomladi pa, ko v panju ni še dosti naraščaja, je zelo zelo škoda vsake čebele, ki se z iskanjem vode zunaj pogubi.

Da se nepotrebno pogubo čebel prepreči, si čebelar lahko sam pomaga na ta način, da jim dodaja vodo v panj. To je mogoče na razne načine. Najraje jo sprejmejo, ako je nalijemo v kak star, prazen sat, ki ga postavimo v panj kraj gnezda, in jo nekoliko osladimo z medom. Dodati pa ga ne smemo več nego 5%. Oslajeno vodo lako dodajemo čebelah, ako ni premrzlo, tudi v pitalniku vsaj enkrat ali dvakrat na teden.

Spomladi, ko se že toliko ogreje, da redno izletavajo, tedaj pa nam ni treba več dodajati vode v panj, ker jo odslej lako dobe zunaj. Najraje nabirajo roso na rastlinah, močo po mokrih tleh in na mokrem lesu. Kadar je pa suho in vetrovno vreme, da zjutraj ni rose, iztikajo za vodo okoli studencev, po lužah in mlakah. Ako pa še teh ni v bližini in čiste vode sploh dobiti ne morejo, se lotijo celo gnojnice okoli hlevov. Najbolj se pa ogibajo tekoče vode, ki se je boje. Pri rekah, potokih in večjih ribnikih, kjer se voda giblje, ni izlepa videti čebel, da bi jo srkale.

Ako ima čebelar čebelnjak v takem kraju, da ni v bližini nobene vode, mu čebele silno trpe od pomanjkanja vode

ob suhem vremenu, kadar ni rose. Ako morajo daleč izletavati ponjo, izgube panji mnogo živali, in to v času, ki bi ga lahko porabile za nabiranje medu in obnožine. Zato so že od nekdanj napredni čebelarji skrbeli, da so imeli v bližini čebelnjakov tako zvana napajališča.

Tudi jaz sem si priredil takoj iz početka, ko so postavljali čebelnjak, primeren napajalnik. Postavil sem blizu čebelnjaka na posebnem podstavku primerno plitvo kamenito korito, napolnjeno z mahom. Čebelnim potrebam je sicer služila in so jo rade obletavale, a meni ni bila nič kaj všeč, ker se ni dala snažiti. Voda pod mahom se je namreč poleti zgrela in skisala, pa tudi v mahu je večkrat kaka čebela poginila, tako da se mi ta naprava ni zdela nič kaj snažna, pa tudi ne zdrava za čebele. Potem sem napajalnik preuredil. Iz korita sem izmetal ves mah in ga osnažil. Nato sem vdelal v korito primerno desko iz bukovega lesa, tako da leži v koritu v isti višini z robom korita. V desko sem navrtal več lukenj, tako da jih je na vsakem dm² četvero. Luknje merijo po 20 mm v premeru. Ko postavim navrtano desko v korito in nalijem vanj vode, nastane take prizor. Voda stoji pri vsaki luknji za 2 mm pod robom, vsa zgornja stran deske pa moli iz nje ter ostane suha, da čebele nanjo lahko varno sedajo in lahko pri luknjah vodo srebajo. Okoli vsake luknje lahko sede štiri do šest čebel. Na desko rade sedajo, ker se čutijo varne. Da je pa v luknjah vedno enoliko vode, sem postavil na sredino deske navadno večjo steklenico, ki drži poldrug liter. Steklenica stoji na deski z vratom navzdol in sloni v nalašč za to izvrtani luknji sredi deske. Da se steklenica ne prevrne, jo opirajo trije po 20 cm visoki količki, ki so okoli nje v trikotu vdelani v desko. Kolikor čebele iz lukenj vode odpijejo ali je v suši izhlapi, toliko je priteče iz steklenice v korito. Kadar je steklenica prazna, jo je treba zopet napolniti. Navadno zadostuje ena steklenica vode na dan. Te vrste napajalnik ima to prednost, da ga lahko snažimo, ima vedno enoliko mno-

žino snažne vode in čebele ga rade obiskujejo, ker je nad vodo deska vedno suha.

Ako bi kdo želel napraviti te vrste napajalnik, bi mu svetoval naj ga naredi iz kamena ali pa iz betona. Korito mora biti prav plitvo, za nekaj centimetrov globočje, nego je deska debela. Deska mora biti tako narejena, da se ne krivi. Kdor ne zmore takega korita, mu bo služil kak plitev kebel ali izpodrežan sod, samo da mu naredi primerno navrtano desko ali pokrov, na katerem je pritrjena steklenica. Čebele je spomladi na ta napajalnik lahko navaditi. Ko začno izletavati, jim zjutraj nekolikokrat na mažem desko odzgoraj z medeno vodo. Medeni duh jih takoj privabi.

Nekaj let so čebele ta moj napajalnik prav s pridom obiskavale, a nato so si te umne živalice same izmislile še enega drugega, ki jim še bolj ugaja nego moj. Na vrtu imamo namreč tudi vodovod. Kakih 50 korakov proč od čebelnjaka je na sončni steni pritrjena pipa, pod njo pa je v poletnem času podstavljen naveden petrolejski sod, v katerega se nateka voda, da se na solncu ogreje in jo porablamo za zalivanje zelenjadi po vrtu. Slučaj je nanesele, da pipa dalj časa ni dobro zapirala in je voda vedno po malem kapljala v sod. Ko je bil poln, je voda polzela čezenj po lesu do tal. Ko so čebele to opazile, so začele naletavati na sod, da so srkale vodo. Bilo jih je vsak dan več. Ko sem videl, da jim to ugaja, sem v sodu izvrtal pod zgornjim obročem v polkrogu več luknjic, da je voda čezinčez curljala po dogah do tal. Sod sem pa odzgoraj pokrnil s pokrovom, le tam sem pustil odprtino, kjer je iz pipe voda kapljala vanj. Čebele so sod posebno ob suhem vremenu in kadar ni bilo posebne paše kar trumoma oblegale ves dan in srkale vodo po mokrem lesu. Taka voda čebelam ugaja, ker je vedno sveža in segreta ter se na sodu čutijo varne.

Od tedaj priredim vsako leto spomladi oba napajalnika na zgoraj opisani način. Čebele imajo tekočo vodo iz soda raje nego stoječo v napajalniku.

Ako bi kdo hotel tak napajalnik napraviti, pa nima vodovoda, si lahko pomaga na ta način, da postavi na primernem prostoru blizu čebelnjaka na poseben podstavek večjo posodo, ki drži vsaj en kebel vode. Posodo mora tako prirediti, da jo ob suhem vremenu lahko napolni z vodo, ter jo pusti, da kaplja iz nje na kako primerno desko, ki mora biti spodaj podložena, da stoji poševno in da se voda razmaka po lesu.

Pri napajalniku sem večkrat opazoval še neko posebno zanimivost. Kadar je bila namreč dobra paša, na primer ob glavni paši junija meseca na kostanju, lipi in na travnikih ter ob ajdovi, ko so čebele dobile dosti medu v prirodi, ni bilo ves dopoldan nobene čebele k napajalnikom po vodo. To je znamenje, da so dobile med nektariem toliko vode, kolikor so je potrebovale za tisti dan. Meni je bilo pa to zanesljivo kazalo, kdaj imajo čebele dobro bero. Nasprotno pa, kadar ni bilo posebne paše ali je bilo suho in vetrovno vreme, so se pa že na vse zgodaj in ves dan gnetle okoli napajalnikov. Poleti, kadar je suša ali soparno vreme, in ob hudi vročini, da ni nič paše, pa tudi čebele delavke kaj rade pijejo same zase vodo, da si gase žejo. Zato je dober in praktičen napajalnik pri vsakem čebelnjaku jako važna in neogibna potrebna naprava.

Opomba: Čebele potrebujejo ob glavnem razvoju, t. j. marca, aprila, maja in junija meseca, mnogo vode. V Gerstungovem čebelarskem listu iz leta 1900 berem, da je njegov urednik g. Mansgler opazoval, koliko vode potrebujejo čebelni panji v dobi glavnega razvoja. S poizkušnjo je pričel 10. marca. Napajal je več panjev s 5% z medom oslajeno vodo celih 30 dni. Uspeh je bil ta, da je v 30 dneh porabil najslabši panj 7 litrov, najmočnejši pa 11 litrov vode. Panjem, ki jih je napajal, je mogel zaradi hitrega razvoja naraščaja v panju deset dni poprej nastaviti medišča nego tistim, ki jih ni napajal. Mogoče se nam zdi to malo pretirano, a res je, da potrebujejo čebele spomladi mnogo vode, posebno ob času, ko ne dobe še zunaj nektarja, temveč le suhe obnožine. Med nektarjem je namreč več odstotkov vode, ki prihaja čebelam pri negovanju zalege v poštev.

		Zadružništvo		
--	--	--------------	--	--

D. Doktorič.

Ne menjajmo načelnikov brez potrebe.

Različne navade so se vpeljale pri naših zadrugah gledé volitev načelstva. Pravila določajo večinoma, da se izvoli načelstvo za triletno dobo. Ta običaj je imela pred očmi tudi naša Zadružna zveza, ko je izdala za Mlekarske zadruge nova vzorna pravila. Imamo pa še vedno tudi pri nas zadruge, pri katerih morajo vsako leto odstopiti člani, ki jih določi žreb. Za njih mesta se vrše potem volitve, pri katerih smejo biti isti zopet izvoljeni. Ta način bi se moral po našem mnenju povsem odpraviti, ker nikakor ni primerno, da bi prepuščali služaju važno zadevo kot je volitev mož, ki naj bi vodili naše zadruge.

Pogosto menjavanje voditeljev je za drugi le v kvar. Dobri in sposobni načelniki so redki in težko jih je najti. Kakor vsakemu poslu, tako se tudi vodstvu zadruge priučí človek, ki ima zraven potrebnih sposobnosti še dovolj dobre volje, če se mu da prilžnost. Kdor dolgo let vodi zadružno ustanovo, si bo prav gotovo več izkušenj pridobil, kot pa kdor si je zadruogo komaj nekoliko ogledal, pa že zopet prepusti načelovanje drugemu. Zelo priporočljivo je, da v olimo zraven starih izkušenih ljudi tudi kakega pripravnega mladeniča, da se z leti usposobi v dobrega zadrugarja in taki mladi ljudje so nam potrebni, da stopijo na mesta starih mož, ki so jih delo in leta izčrpala.

Pri istem občnem zboru naj se le v izjemno nuinih slučajih vsi stari načelniki odpustijo in izvolijo popolnoma novi. Zadružniki bi morali imeti za tako postopanje izredno važne in tehtne razloge. Pri vsakem podietju je treba skrbeti, da se ohrani kontinuiteta in tradicija. Kontinuiteta obstoja v nemotenem nadaljevanju vseh poslov brez škodljivih

presledkov, tradicija (izročilo) pa v tem, da ohranimo dobre vpeljane navade pri zadruzi. Nositelji kontinuitete in tradicije so pa po večini člani načelstva. Kjerkoli pridejo do vodstva popolnoma in samo novi možje, se bo v zadruzi navadno vse prekucnilo. Predno povzročimo tako splošno prekucevanje, bo treba zelo trezno in mirno preudariti, ali bo zadruzi v korist.

Pri tej prilžnosti se hočemo dotakniti vprašanja, ki je v ozki zvezi z nastavljenjem zadružnih upraviteljev. To je vprašanje njihove odškodnine. Naše zadruge so se v veliki večini oklenile načela, da so mesta v načelstvu brezplačna. To je vzor, po katerem se moramo po možnosti ravnati. Dejansko pa tega ne bomo mogli povsod in vselej doseči. Kjer razmere zahtevajo od člana načelstva posebno delo, združeno z precejšnjo zgubo časa, mu bo treba dati po vsej pravici delu odgovarjajočo odškodnino.

Kakorhitro je pa s takim mestom združen tudi stalen dohodek, nastane nezvestost, da postane ta zaslužek cilj hrepenenja marsikaterega, ki iz višjih ozidrov se ne bi ponujal v vodstvo zadruge. Neštetokrat je zadnji razlog rovarjenja proti zaslužnim in sposobnim načelnikom tako neutešeno hrepenenje po cvenku.

Ker so dobri in sposobni načelniki na redko sejani, mora skrbeti vsaka zadruga, da si jih čim dalje ohrani. Zato jih je pa tudi treba zavarovati proti rovarjenju in braniti proti krivičnim napadom. To zahteva korist zadruge, korist članov.

Iz podobnih razlogov se na Nemškem vedno bolj opuša volitev načelnikov na določeno dobo in vedno bolj uveljavlja volitev na odpoved. Načelniki se volijo po tem načinu na nedoločeno dobo. Njihova funkcija preneha, če občni zbor

njim ali oni zadrugi odpovedò. Odpovedni rok je določen ali v pravilih ali s sklepom občnega zbora ali s posebno službeno pogodbo. Nemški zadrugarji pravijo, da se je pri njih ta način zelo dobro obnesel.

Naša izvajanja stremijo za tem, da odpravimo v naših zadrugah škodljive razvade pri volitvah načelstva in da skušamo doseči čim večjo stalnost v vodstvu. Ne smemo trpeti, da bi bile

tako važne funkcije odvisne od kapric ali od slučajja, ker bi s tem tudi usodo zadruga izročili kapricom ali slučajju.

Čeprav naša pravila določajo načelstvu poslovno dobo treh let, ne bomo radi tega vsaka tri leta postavljali novih načelnikov, ampak po možnosti izvolili zopet iste, dokler nas zelo tehtni razlogi ne bodo prisilili do sprememb. Tudi v teh slučajih se bomo omejevali na najnujnejše spremembe.

Splošno gospodarstvo

Nadzorovanje živil.

Vsem je znano, da danes oblast strožje pazi na pristnost živil kot prej in da pazi tudi na cene živil. Vse to je že samo na sebi potrebno, posebna strogost od strani oblasti pa izvira iz stremljenja, da se vse gospodarstvo čimbolj uredi in disciplinira.

Izgleda pa, da se zelo mnogi, ki prodajajo jestvine ne drže navodil oblasti, bodisi, da jih ne poznajo, bodisi iz nemarnosti. Zato pa priobčujejo razne številk listov »Piccolo«, »Popolo di Trieste«, »Istria agricola«, »Agricoltura Friulana« itd. obsodbe trgovcev, seveda na stroške obsojencev. Teh obsodb je bilo priobčenih že na stotine.

Največ obsodb je bilo izrečenih radi olja in jesiha, deloma tudi radi masla in sira. Trgovci so zapadli globi, ker niso imeli napisano, kakšno blago prodajajo. S tem so prišli v navskrižje z zakonom proti potvarjanju živil. Par pripomb k temu:

Pod imenom »olje« se glasom zakona lahko prodaja samo oljčno olje (olio d'oliva). Ker pa se v trgovini pod navadnim oljem ne dobi oljčno olje, temveč olje iz sezama ali podzemeljskega oreha, mora imeti vse tako olje napis »semensko olje« oziroma »olio da semi«. Kdor prodaja tako olje in nima tozadevnega napisu, zapade kazni.

Isto velja za jesihi (ocet). Pod imenom »jesih« se sme namreč prodajati samo jesihi iz vina, dočim se dobi navadno v trgovini jesihi, napravljen iz alkohola. Kdor prodaja tak jesihi, naj ima napisano »aceto d'alcool«.

Kazni radi masla so pa bile izrečene, ker ni maslo vsebovalo predpisane množine tolaščobe. Zakon pravi, da ne sme vsebovati manj kot 82% tolaščobe. Kdor prodaja bolj pusto oziroma bolj vodeno maslo, zapade kazni.

V trgovini dobimo najrazličnejše sire, in sicer vse vrste od pustih do polnomastnih (polmastnie, tričetrt, 15% itd.). Kdor hoče prodajati tudi puste sire, mora imeti napis »formaggio magro«, za polmastne pa »formaggio semigrasso«.

Potrebno je imeti tudi račune na razpologo, od koga smo blago kupili, ker oblast ne želi zadeti samo onega, ki prodaja na drobno, pač pa hoče iti zlu do korenike in predvsem zadeti onega, ki je prodal slabo blago, oziroma ene vrste blaga za drugo.

Svetujemo vsem onim, ki prodajajo jestvine, da si nabavijo tablice, kot se jih vidi že povsod po mestih, pa tudi že po deželi. Vsaka trgovina naj ima vsaj tri tablice, in sicer: aceto d'alcool«, »olio da semi« in »formaggio magro«, ker če imamo te tablice, prodajamo lahko tudi oljčno olje, vinski jesihi in polno-

masni sir kljub temu, da nimamo tozadevne tablice. Seveda bodo boljše trgovine nabavile tablice za vse blago, ki ga prodajajo, ker so tablice tudi dobro reklamno sredstvo.

Gospodarski pregled v novembru.

Njiva in žito: Na njivi ni ostalo ničesar več, kot samo še nekoliko zelja in drobna repa. Vse ostalo je spravljeno. Jesenski dež je blagodejno vplival na imenovane pridelke.

Jesenska setev je tudi dokončana. V splošnem se opazuje, da se seje vedno več zimske pšenice, ker v Brdih, na Krasu in v Istri ni bilo še nikdar vsejane toliko pšenice kot letos. Tudi v Vipavski dolini sejejo danes več pšenice kot prej in gotovo se je površina pod zimsko pšenico od predvojnne sem vsaj podvojila. Marsikoga je izkušnja letošnje suše nagnala k sejanju zimske pšenice. Najpriljubljenejša vrsta je »Ardito«, ki dozori zelo zgodaj.

Ničesar novega ne moremo poročati o cenah kmetijskih pridelkov. Koruza stane 78 do 80 lir za q, pri nakupu vagona franko Trst, pšenica okoli 120 L, enako tudi ajda, cena krompirju pa raste tim bolj, čim bolj se približujemo zimskim mesecem, kar je pač navadno. Danes stane krompir okoli 60 lir za q pri kupčiji na debelo.

Hlev in živina: Glede cene živini ni mogoče sporočiti ničesar novega, kupčija je mrtva po celi Italiji. Tudi v Milanu se dobe redki voli, ki bi dosegli ceno 4 L za kg žive teže. Cene se sučejo okoli 1.80 do 3 L. Debele prešiče prodajajo po 5 do 6 L za kg; teleta po 4.80 do 5.20 L.

Živina je drugače zdrava, a nujno svetujemo vsem živinorejcem, da dodajo krmi nekoliko klajnega apna, ker v sušnih letih je krma zelo uboga na mineralnih soleh. To velja posebno za krmljenje mlade živine. Če se ne boste ravnali po tem navodilu, ko kostolomnica neredka prikazen in tudi mlečnost krav bo upadla.

Bližamo se zimskim mesecem, ko bo prišla živina le redko na sveži zrak in bo morala skoraj celi dan prebiti v zaprtem hlevu. Ne zaplankajte vrat in oken z gnojem, in očistite večkrat hlev in odpeljite gnoj na gnojišče, ker drugače bo živina dobila jetiko, ne bo se redila in tudi ne bo dajala toliko mleka, kot bi ga lahko. Kaj bi bilo, če bi Tebe za 3 ali 4 mesece zaprli v hlev?

Travniki in krma: Po celi Italiji se opazuje pomanjkanje krme, a seno vseeno ni dražje, ker je po krmi majhno povpraševanje in silijo živinorejci z živino na trg. Isto opazamo tudi pri nas.

Kar se tiče cen, je cena za seno 30 do 35 lir, za slamo 15 do 25 L, orehove trošpine stanejo 105 do 115 L, otrobi 75 do 85 lir.

Naši kmetovalci so letos pokupili zelo mnogo tomaževe žindre in prav je to. Še je čas za gnojenje z žindro, a čez januar mesec se ne izplača iti. Jesenski in zimski čas je pripraven za čiščenje senožeeti in pašnikov. Očistite jih kamenja in grmovja in pognojite jih.

Vinograd, klet, vino: V vinogradu obrezujemo trte, pripravljamo kole in gnojimo. Sedaj gnojimo vinogradom z domačim gnojem, od umetnih gnojil pa rabimo žindro in kalijevo sol. S superfosfatom sedaj ni potrebno gnojiti, najprimernejši čas za gnojenje vinogradov s superfosfatom je mesec marec. Na 100 m² vinograda rabimo 8 kg žindre, 2 kg kalijeve soli in 1½ kg žveplenokislega amonijaka. Žindro trosimo posebej, ostali dve gnojili lahko premešamo. Amonijaka ni potrebno onim trtam, ki že itak bujno rastejo, »divjajo«. Te trte obrežemo tudi na daljše napenjalce (šperoni, rozge).

Vina so letos večinoma zdrava, napake vin izvirajo le iz nepazljivosti pri posodi. Vina so v splošnem izborno prevrela, čemur je pripomogla topla zgodnja jesen.

Cena vinom je različna, v splošnem pa je sploh ni. Istrsko vino ima uradno

ceno okoli 2.20 L za liter, enako tudi brisko, nekoliko nižje je vipavsko, a gotovo da ga bi kupec dobil še cenejše, samo z denarjem bi moral priti.

Drevje in sadje: Kupčija s sadjem se nagiblje h koncu. Je še nekoliko jabolk in hrušk, nekateri imajo tudi jabolke Kaki. Cene so po blagu, a na vsak način višje kot prej.

Mnogo člankov je prinesel »Gospodarski list« o naprednem sadjarstvu. Prečitajte jih in ravnajte se po njih. Očistite drevesa mahu in štrleče skorje, ker tam se sedaj skrivajo škodljivci. Kar ostrgate, sežgite.

Mlekarna, maslo, sir. V Goriški pokrajini je danes okoli 150 mlekarn, večinoma maslarn. Zato je proizvodnja masla zelo velika, a kljub temu se maslo sedaj prav lahko odda, ker je precejšnje povpraševanje po njem. Opažamo, da ne prihaja na naše trge maslo iz nobenih držav, kjer je v splošnem dražje kot pri nas, kljub temu, da je slabše kakovosti.

V Gorici je bila določena maksimalna cena za maslo, in sicer za kmečko maslo po 12 L na debelo, 14 L pa na drobno; za stisnjeno (mlekarniško) maslo je cena za 3 lire višja. V Trstu je ostala cena nespremenjena.

Glede sira smo zadaj, in sicer daleč za ostalimi pokrajinami, tudi za sosedno videmsko, kjer znajo izdelovati sir, pri nas se ga pa dobi dobrega komaj v par mlekarnah. Vzroki tiče v neodgovornosti opremitve naših sirarn in v pomanjkanju dobrih sirarjev. V kratkem pojde šest mladeničev v šolo v S. Vito al Tagliamento. Upajmo, da se bodo kaj pridružili in da bodo v resnici dobri sirarji. Dobrih maslarjev je pri nas precej.

V mnogih mlekarnah so začeli plačevati mleko po maščobi, kar je edino pravilno. Maščobo mleka in tudi izdelek masla iz 100 kg mleka so za mnogo povečali. Določanje maščobe v mleku je z Hoybergovim aparatom zelo enostavno in vse mlekarna, ki so upeljale ta aparat, so z njim zelo zadovoljne. Tista mlekarna, ki tega aparata še nima, naj ga

naroči pri Zadrugi zvezi v Gorici, ki dobi začetkom decembra novo partijo aparatov iz Danskega. Tudi vse ostale mlekarne potrebščine dobite pri Zadrugi zvezi v Gorici.

Osuševalna dela v Italiji.

Italija ima mnogo močvirnatih zemelj, ki se polagoma spreminja v rodovitno prst. Seveda je potrebno zato mnogo milijonov lir in mnogo umnega dela. Začetkom julija leta 1926. je bilo osušenih del za 652.000 ha, proučevalo pa se je osuševanje za nadaljnjih 910.000 ha, od katerih je bilo pri 117.000 ha proučevanje že skoraj dovršeno.

Trgatev v Srednji Evropi.

Italija je letos pridelala okoli 40 milijonov hl vina. Mnogo je škodovala suša, kakovost je zelo dobra. V Jugoslaviji računajo pridelek vina na 2 milijona hl. Tudi tu je suša mnogo škodovala, posebej kod tudi toča; kakovost izborna. V Rumuniji računajo pridelek na 5 milijonov hl. Kakovost boljša od drugih let. Tudi Ogrska ima zelo dobro kapljico, pridelek pa je sreden, in sicer okoli 2 milijona hl. V Avstriji je trta trpela od poznih slani, zato je pridelek zelo pičel, in sicer okoli 300.000 hl. Domači pridelek vina na Češkem pa letos ne prihaja v poštev.

Kisla tla.

Kisla tla se nahajajo navadno ob rekah, kjer je voda izlužila vse apno. Zato so taka tla zelo uboga na apno in tja ne smemo sejati takih rastlin, ki so zelo željne apna, kot so detelje, grah, fižol, itd. Tudi od umetnih gnojil ne smemo uporabljati vseh. Prav nič ne koristi superfosfat, kakor tudi ne kalijeva sol in žveplenokislj amonijak. Lahko trosimo tomaževo žlindro. Najboljše pa je, če tako zemljišče izboljšamo z navozom obcestnega blata, ki je bogato na apno. Seveda je tega potrebno precej, in sicer vsaj 1/2 cm na debelo. V tako popravljeno zemljo lahko sadimo krompir in sejemo oves.

Vprašanja in odgovori

Vprašanje št. 72: Ali kaže sejati pred zimo deteljo = lucerno ali ne? B. J. v Š.

Odgovor: Ne! Primernejše je sejati spomladi, ker zimski mraz vedno škoduje mladim, šibkim rastlinicam in se je bati, da imamo pozneje na deteljišču mnogo praznih mest. Rastlinice sicer ne pozebejo vsako zimo, a vedno, če je hud mraz, kar pa v jeseni ne moremo vedeti.

Vprašanje št. 73: Imam sortirano trto »zelen«, katera ima silno raščo, čeravno se ji pusti več lesa kot drugim trtam, a vseeno malo obrodi. Rad bi dobil kakšno umetno gnojilo, katero bi pospeševalo samo obroditev grozdja. H. L. v G.

Odgovor: Dušičnata gnojila, pa naj bo gnojnica, hlevski gnoj ali dušičnato umetno gnojilo, povzročajo pri trtah silno raščo, da divjajo. Zato par let ne stavite imenovanih gnojil k tem trtam. Uporabljajte superfosfat in kalijevo sol, ki ne silijo poganjkov kvišku pač pa jih krepijo in zelo ugodno uplivajo na zadrževanje in pozneje na grozd. Mesto superfosfata, lahko rabite tomaževo žlindro. Na 10 trt zasajenih v vinogradu vzemite 1 kg superfosfata ali $1\frac{1}{2}$ kg žlindre in $\frac{1}{4}$ kg kalijeve soli s 40% kalija.

Vprašanje št. 74: Ker je prevoz domačega gnoja za koruzo predrag, bi rad vedel ali istotako uspeva koruza s samim umetnim gnojem in sicer s kakšnim in koliko na 100 m². Njiva je ob reki, katera je pred nedavnim časom naplavila samo dobro črno zemljo. Lansko leto je bila njiva dobro pognojena z domačim gnojem, letos nič. H. L. v G.

Odgovor: Vsaka rastlina uspeva tudi s samim umetnim gnojilom, samo paziti moramo da pride zrak do korenin. Umetna gnojila delajo namreč zemljo težko, vsled česar moramo tu pa tam skrbeti, da jo zrahljamo. Pri Vaši njivi pa je drugače. Če je reka nanese črno zemljo, je gotovo ta zemlja zelo lahka,

ker je črna od gnijočih delov rastlin. Torej te zemlje ni potrebno vsaj nekaj let rahljati in lahko brez strahu uporabljate umetna gnojila. Če imate denarja, pognojite s superfosfatom in kalijevo soljo, to pa spomladi, ali pa s tomaževo žlindro in kalijevo soljo v pozni jeseni. Zelo primerno gnojilo za tako zemljo je tudi domači pepel. Dušičnata gnojila nekaj let niso potrebna, ker vsebuje črna zemlja humus, ki je bogat na dušiku in ga zemlja dobiva od ostankov rastlin, ki polagoma gnijejo. Na 100 m² potrosite 6 kg superfosfata ali 9 kg žlindre in $1\frac{1}{2}$ kg kalijeve soli. Če letos pognojite, posebno s tomaževo žlindro, si lahko prihranite gnojenje za drugo leto.

Vprašanje št. 75: Letos je bila koruza na njivi jako »snetljiva«, čeravno sem napadena stebela že v začetku porezal in jih odpeljal iz njive. Ali se sme tudi koruzno seme kakor pšenično namočiti v raztopini modre galice? H. L. v G.

Odgovor: Koruza je bila snetljiva, ker je bilo seme okuženo. Ste pač sejali zelo okuženo seme. Koruzno seme je potrebno ravnотako razkužiti, kot pšenično. Kar pomaga tam, pomaga tudi tu. Na to pa se še povrnemo ob primernem času.

Vprašanje št. 76: Ali prepoveduje zakon ob občinski poti napenjati bodečo žico? H. L. v G.

Odgovor: Vsakdo napravi na svojem zemljišču kar hoče, seveda na svojem, ne pa na tujem. Vi torej lahko zabijete kole in nategnete bodečo žico ob mejniki a vedno na svojem zemljišču, če ni tam kake »služnostne« pravice.

Vprašanje št. 77: S kakim sredstvom se uniči zeljnate bolhe in repne, katere napravljajo zelju in repi v začetku saditve občutno škodo? H. L. v G.

Odgovor: Sredstva žalibog ne poznamo, posebno ne pripravnega za naše razmere. Kjer sadijo zelje in repo v vrstah, si napravijo posebno pripravo, in sicer:

Med dvema kolesi je nategnjena vrstica, ki ima namen vznemiriti bolhače. Vrvici sledi deska, ki je namazana s posebnim lepivom. Če bolhači skočijo na to desko, ostanejo prilepljeni in tako se jih uniči. Ponemkod trosijo po zelju in repi navaden pepel, ki tudi zamori bolhače. V ostalem čitajte na strani 210 knjige »Naše škodljive živali« od Erjavca.

Vprašanje št. 78: Imam pravico voziti seno čez sosedov travnik. Sedaj sem pa hotel travnik pognojiti in sem prepešljil 10 voz gnoja. Sosed pa zahteva za to odškodnino. Kaj naj naredim? I. N. v K.

Odgovor je težaven. Če imate zapisano, da smete voziti samo seno iz travnika, ima sosed prav. Če pa imate pravico »kolovoza« za dotični travnik, potem lahko vozite na travnik in iz travnika, kar hočete. Poglejte v zemljiški knjigi, kakšna pravica je vpisana.

Vprašanje št. 79: Smem vsekati oziroma skopati sosedovo drevo, ki raste tik mejnika ali v razdalji 50 cm. J. P. v P.

Odgovor: Če raste drevo na sosedovem zemljišču, je sosedovo, če raste na Vašem je Vaše. Ker pa Vi pravite »sosedovo drevo«, raste torej to drevo na sosedovem zemljišču, in tam se ga ne smete dotakniti, kaj šele skopati ali posekati. Vi se lahko varujete škode, ki Vam jo dela sosedovo drevo in zato mu lahko presečete korenine in veje, a samo one, ki segajo na Vaše zemljišče, a niti cm več.

Vprašanje št. 80: Kedaj bomo dobili nagrade za goveje hleve, ki nam so bile priznane lansko leto? J. B. v D.

Odgovor: Nagrade bodo izplačane deloma v obliki obveznic liktorskega posojila, deloma v gotovini. Ker dosedaj še niso bile vročene obveznice liktorskega posojila, ni bilo mogoče izplačati zgornjih nagrad. Izgleda pa — in takò nam je bilo sporočeno na merodajnem mestu — da bodo nagrade izplačane še tekom tega leta, ker se sedaj že dobe obveznice liktorskega posojila in odpade tako zgornji razlog. Približno enako je tudi vprašanje glede nagrad za nasade sadnega drevja (glej vprašanje št. 55).

Vprašanje št. 81: Kje se bi dobilo dobre trtne sajenke za cepiti (kolči); spozmladi imam namen cepiti in siliti doma v primerni sobi. J. B. v D.

Odgovor: Na take vrste vprašanja ne bi smeli odgovarjati, posebno ne v listih, ker delamo tako neupravičeno reklamo. Taka vprašanja se rešuje le pismenim potom.

Kolči dobite pri Uradu za Kmetijski potovalni pouk v Gorici (via Trieste 43), in sicer dobite predvsem vrsto Kober BB 5, ki je skoraj gotovo najboljša ameriška podlaga. (Glejte članek na strani 52, letnik 1925 Gosp. lista).

Vprašanje št. 82: Z ozirom na Vaš članek v septembrovi številki, bi želel izmeti 100 kolči vrste *Rupestris du Lot*? Kje bi jih dobil, koliko stanejo? F. Ž. v P.

Odgovor: Nam niste sporočili za kakšno zemljišče rabite kolči. Če jih rabite v dolinski legi, Vam svetujemo vrsto *Riparia*, če pa jih rabite bolj v bregovih, lahko sadite *Rupestris du Lot*. Dobite jih pri Uradu za kmetijski potovalni pouk v Gorici in stanejo 7 lir za 100 kosov. Tudi za Vas velja odgovor pod 81).

Vprašanje št. 83: Ali je nevarna bolezen prešičji kašelj? S čim naj ga zdravim? Morda so domača zdravila? J. P. v P.

Odgovor: Kašelj ni bolezen, temveč le znak bolezni, ki je lahko plućnica, prehlad, jetika, na vsak način ima bolezen izvor v prehladu. Mogoče je bil Vaš prešič na prepihu, ali ste mu dali piti mrzle vode, ali je ležal v mrzlem blatu. Vzrokov je lahko več.

Zdravljenje zavisi od bolezni. Na vsak način morate držati prešiča na suhem, zmerno toplem prostoru in ga morate čuvati pred prepihom. Svetujemo Vam, da prečitate v knjigi »Kako zdravimo živino« (letošnje Gor. Mohorjeve družbe) strani 54—59. Tam boste našel, kar želite.

Vprašanje št. 84: Na Nanosu imamo gozdne parcele. Če pa želi lastnik podreti one ali več dreves, četudi le za lastno uporabo, mora narediti prošnjo na gozdno nadzorstvo v Gorici. Takoj, ko je

prošnja rešena, mora vsak prosilec plačati po L 3,50 na drevo. Če pa noče plačati, mu pa gozdni čuvaj noče iti zaznamovati drevja, kot je to po postavi zapovedano. Ali smo primorani plačati pristojbino 3.50 L od vsakega drevesa, ki so vendar naša last? Ali lahko ugovarjamo? L. A. v P.

Odgovor: Oglasili smo se na gozdnem inspektoratu v Gorici in dobili sledeči odgovor: Vi morate plačati dotično tako, ki pa ni vedno enaka, ker predstavljajo efektivne stroške gozdarskega uradnika ali čuvaja za ogled na licu mesta. Ko predložite prošnjo za sekanje dreves, ne dobite namreč takoj dovoljenja, temveč gre prej en uradnik na lice mesta in sekanje dovoli ali pa tudi ne. Stroški te poti se zaračunajo prošilec in sicer sorazmerno na drevo in število. Proti tej taksi se ne morete upreti in jo morate plačati.

V eni prihodnjih številkih bomo tej zadevi posvetili poseben članek.

Vprašanje št. 85: Imam okrog 500 litrov sadnega mošta s hruškovca, ki se pa noče sčistiti. Kaj naj napravim. L. M. na P.

Odgovor: Če je hruškovca iz dobrih, finih hrušk, se bo naravnim potom sploh težko sčistil, če pa je iz tepk in sploh iz bolj poznih hrušk, ima kakšno napako. Napake so pa lahko sledeče:

1. Mogoče se nahaja v moštu še nepovrel sladkor. Če ima mošt še sladek okus, bo tu najprej tičal vzrok. O tem se prepričate, če napolnite litersko stekle-

nico s sadnim moštom, v njo stresete 1 žlico sladkorja in kakšnih 10 rozin (ci-bib), steklenico pa postavite na topel kraj (ob družinski peči). Če bo začel mošt v steklenici vreti, denite v sod z 500 l mošta 2 kg rozin, sod pa držite na prostoru, ki bo imel 16 do 20° C. Mošt bo še enkrat povrel.

2. Mošt pa ima lahko tudi kakšno napako, ki izvira iz gnilega sadja, od nedovoljne čistosti pri izdelavi, lahko pa tudi od slabega sode. V tem slučaju morate mošt čistiti, in sicer z želatino, ki je sploh edino sredstvo za čiščenje sadnega mošta. Čistite pa takole: Na vseh 500 litrov mošta kupite v drogeriji 50 gramov želatine in ravnolično gr čre-slovine (tanina). Najprej raztopite čre-slovino v 1/2 l pristnega žganja, dolijte raztopini kakšnih 5 litrov mošta in zlijte v sod. Ko ste to izvršil, denite želatino v navaden lonc in napolnite ga z vodo. Pustite želatino v loncu skozi pol dne, nato vodo odlijte, dolijte druge vode in pristavite lonc k ognju, da se voda segreje. Mešajte tekočino, da se želatina čimprej popolnoma raztopi. Med gretjem mešajte želatino v loncu. Ko je želatina raztopljena, pustite, da se tekočina ohladi, nato pa zlijte jo v večjo posodo, prilite 5 l mošta in dobro mešajte, da se začne vse skupaj peniti, potem pa zlijte v sod, pri tem pa ves mošt dobro premešajte z drogom. Tekom 5 dni se bo čistilo vleglo na dno sode in takrat pretočite mošt v drugo skrbno pripravljeno posodo.

Gospodarski drobiž in razno

Poskušnja vin v Vipavi.

Kmetijsko društvo v Vipavi je priredilo kakor vsako leto, tudi letos poskušnjo vinskih vzorcev svojih članov. Pri-nešenih je bilo 150 vzorcev, katere se je najprvo preskusilo na ebuljoskop z ozi-rom na alkohol. Od tega je imelo 95 vzorcev od 10 do 11%, spod 10% je ime-

lo 31 in nad 11% alkohola pa 24 vzorcev, kar znači prav dobra namizna in sorti-rana vina. Tudi poskušnja je prav dobro izpadla. Vina so bila harmoničnega okusa in zelo enotnega značaja brez napak ali boleznih, kar kaže, da se je naše kletarstvo splošno zboljšalo. Opozarjamo gostilničarje in zalogarje na ta dej-stva.

Sladkor iz rožičev.

Navadno uživamo pesni ali trsni sladkor, izgleda pa, da dobimo v kratkem v naši državi tudi sladkor iz rožičev.

Pridelek rožičev se računa v Italiji na letnih 800.000 q, od katerih pridelava Sicilija okoli 350.000 q. Manjši del rožičev služi za človeško hrano, večji pa za živalsko, predvsem za konje. Vrednost rožičev zavisi predvsem od visokega odstotka sladkorja, katerega vsebujejo; na razne načine so že poskušali ta sladkor izrabiti, a dosedaj zaman. Listi poročajo, da se je kemikoma Josipu Oddo in drju Lovrencu de Ponzio, oba profesorja na vseučilišču v Palermu, posrečilo najti način, po katerem se lahko iz vleče sladkor iz rožičev in to v obliki, ki je dobičkanosna, ker se dobi iz vsakih 100 kg rožičev okoli 20 kg sladkorja, ki tudi ne stane toliko kot sladkor iz sladkorne pese. Kemika sta že vložila prošnjo, da se njuna iznajdba patentira.

Vodeno mleko

spoznaš, če vtakneš med mleko navadno iglo, kot jo rabijo ženske, ko pletejo nogavice. Če je igla čista, ko jo potegneš iz mleka, je bila mleku prilita voda; če se pa mleko prime igle, je mleko pristno.

Še neka druga stvar je, ki je zelo ne-

Pogozdovanje v Italiji.

V trolejtu 1923—26 je bilo pogozdenih v naši državi nad 2.400 ha površine, največ v Južni Italiji. Državna uprava je razdelila oziroma posadila nad 20 milijonov rastlinic.

In zopet luna.

Pred leti smo pisali v našem listu, da nima luna prav nobenega vpliva na setev in sledeči pridelek. Če smemo verjeti prof. G. Azziju (list »Italia agricola« št. 6), smo se takrat motili, ker dotični profesor pravi:

Če sejemo solato v dobi padajoče lune, se lepo razvija in da obilen pridelek. Če pa jo sejemo ob rastoči luni, gre v 2—3 tednih v cvetje. Isto velja tudi za redkev. — Opomba: Če ima kateri naših čitateljev v tem oziru kako izkušnjo, naj nam sporoči.

Poroka.

Naš sotrudnik, g. dr. Peter Vallig, širrom priljubljeni voditelj Sadiarskega in vinogradniškega oddelka pri Kmetijskem uradu v Gorici, se je poročil dne 24. novembra t. l. Za družico na življensko pot si je izbral hčerko g. Zucchiati-tija, znanega veleposestnika in nekdanjega slovenskega deželnega poslanca iz Medane. Novoporočencema želimo vse najboljše.

Ob koncu šestega letnika.

»Gospodarski list« ima za sabo šest let življenja. Za naše ljudstvo je bilo to šest let trdega in težkega dela, zaželjenega miru nam pa Bog še ni naklonil. Kmalu bo prišel zopet Božič! Pustimo vsaj te lepe praznike naše posvetne skrbi in združimo se vsi otroci naše družine pred jasecami, molimo božje Dete in prosimo ga, naj nam da tisti mir, ki nam ga svet ne bo dal nikdar, naj se ozre na našo dobro voljo in naj prizanaša našim slabostim. Prerajeni, prenovljeni in utrjeni v njegovi milosti in moči stopimo v novo leto!

Veseli Božič in srečno Novo leto!

»Gospodarski list« v l. 1928.

Z današnjo številko zaključujemo šest letnik »Gospodarskega lista«. O delu uredništva in uprave naj sodijo čitatelji. Zahvaljujemo se vsem sotrudnikom za njihovo delo in jih prosimo, da ostanejo listu tudi nadalje zvesti.

Zahvalo smo dolžni tudi našim naročnikom, katerih krog se iz leta v leto množi. Vendar pa ni število naročnikov tako veliko, da bi mogli znižati dosedaj njo naročnino, vsled česar ostane naročnina tudi za prihodnje leto ista, to je 12 L, za pol leta pa 6 L.

Naročnike vabimo, naj nam takoj nakažejo naročnino za l. 1928., da ne bo uprava imela nepotrebnih sitnosti. Prosimo tudi naročnike, na nam javijo naslove kmetovalcev, ki bi se lahko naročili na list. Poslali jim bomo list na ogled.

Kdor pa nam pošlje letoletno naročnino za 5 novih naročnikov, mu bomo pošiljali list zastoj.

Uredništvo in uprava.

Mirodilnica
(drogerija) „**DIANA**“

Gorica, Via Rastello št. 27

Na drobno

Na debelo

Zaloga

raznovrstnih kemičnih proizvodov
- medicinalnih zelišč - suhih in
oljnatih barv - firnežev - čopičev
- ščeti - toaletnega in navadnega
mila - čistil in pripomočkov za
vino - sirišča tekočega in v prahu
- bakrene in železne galice - žvepla
- čilskega solitra - zamaškov, cevi
in drugih izdelkov iz kavčuka itd.

Blago prvovrstno, cene zmerne,
postrežba točna in solidna, za kar
jamči in se priporoča

ANTON MERVIČ, lastnik.

Röntgenologični zavod

za zdravljenje in diagnostiko

primarija **DR. A. DE FIORI**

V GORICI, CORSO VITT. EM. III. št. 14

SPREJEMA OD 9 - 12 IN 2 - 4

VABILO

na

izredni občni zbor

Mlekarske zadruga v Trnovem,

ki se bo vršil dne 18. decembra 1927
ob 11. uri v združnih prostorih.

Dnevni red:

1. Prečitanje zapisnika zadnjega občnega zbora;
2. Sklepanje o najemu posojila za povečanje mlekarskega obrata;
3. Slučajnosti.

V Trnovem, dne 4. decembra 1927.

Predstojništvo.

Kaj, Vi še tega ne veste, da je izšel veliki

Slovensko-italijanski slovar

Obsega 40.000 besed!
Sestavil dr. Valjavec.

Cena vezanemu izvodu
28' - lir

Na prodaj v

Katoliški knjigarni

v Gorici, Via Carducci št. 2

Kodrič Angelj

trgovina jestvin

Gorica, Via Morelli št. 4

priporoča cenj. odjemalcem iz mesta in dežele svojo trgovino in zalogo specerijskega in kolonjalnega blaga.

Za solidno in konkurenčno postrežbo jamči!

Tomasetti Italico

Corso Verdi 31 (nasproti Trgovskemu domu)

Zaloga ročnih kovčkov, pletenih košev, listnic, ženskih torbic, kopit i. t. d. i. t. d.

izdeluje in popravlja.

Obiščite nas in primerjajte naše nizke cene — brez obveznosti nakupa.

Autocar

Impresa trasporti

s. a. g. l.

GORICA, Via Rismondo št. 8
Telefon inter. 303

Prevzame prevoz vsake vrste, posebno stavbenega lesa, katerisibodi dolžine tudi iz gozda.

Zaloga bencina in petroleja **B. P.**

Nadomestni deli „SAURER“

Masivni plašči za kolesa tov. avtomobilov „HUTCHINSON“ s stiskalnico za pritrditev.

LA FONDIARIA

Zavarovalna družba proti požaru, nezgodam, tatvini in za življenje.

Generalno zastopstvo v **GORICI**,
CORSO VITT. EMANUELE III., 20
Krajevna zastopstva v vseh občinah.

Lekarna Contin

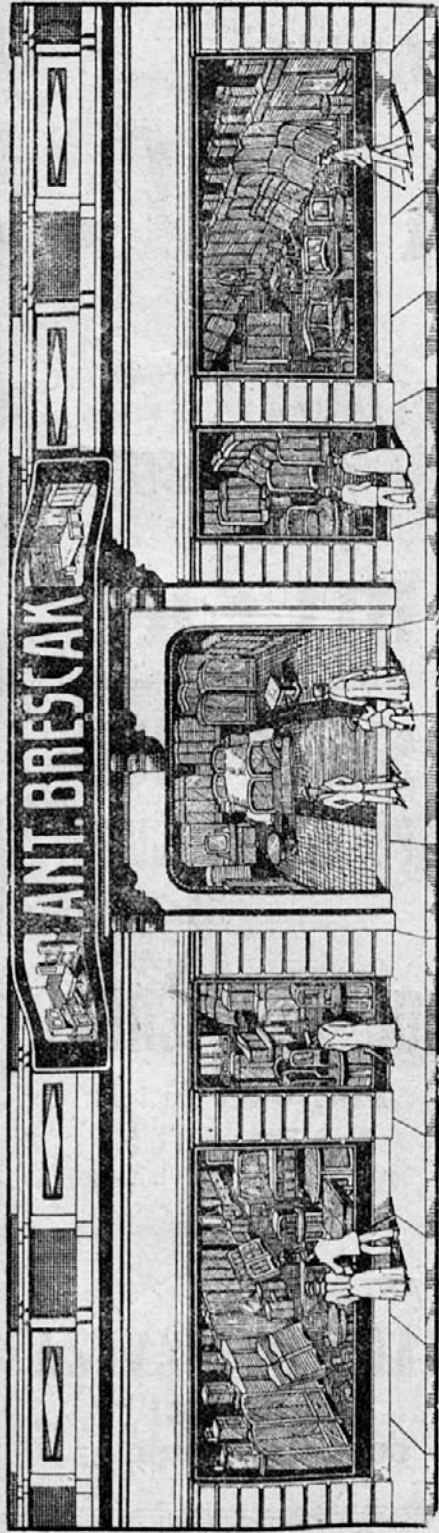
Corso Verdi

nasproti mestnemu parku

Zaloga domačih in inozemskih zdravil. - Tovarna za cepivo vseh vrst. Posebnosti: Nutremina, močka za slabotne otroke, Roburol za odrastle, Sirup proti kašlju i. t. d.

Največji ponos gospodinje je lepo urejeno stanovanje

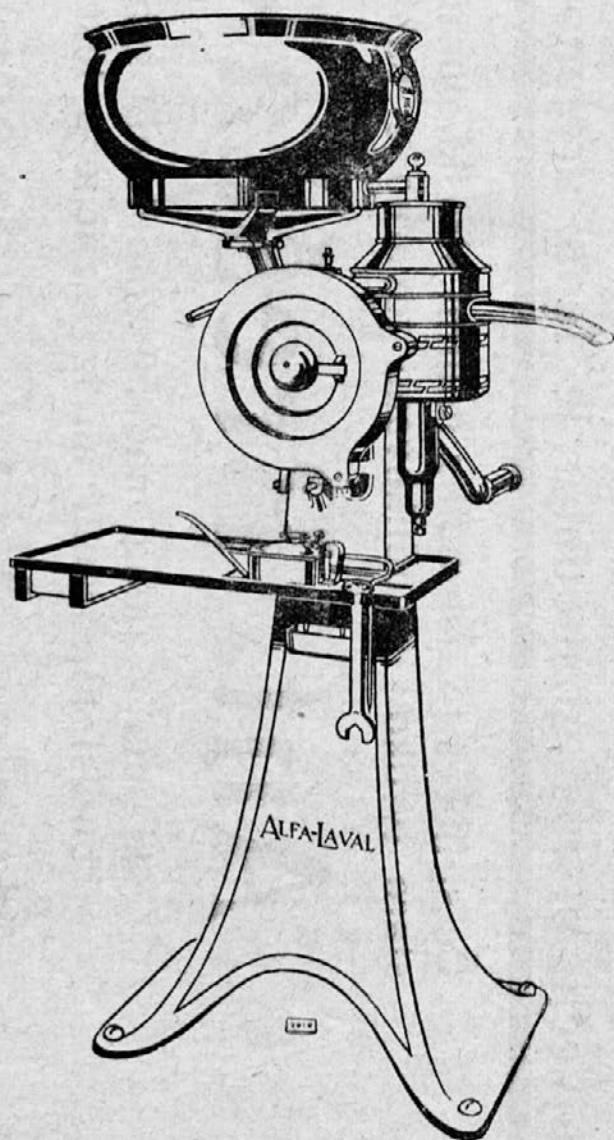
Če si hočeš to oskrbeti z malimi stroški, obrni se na staro tvrdko in odlikovano tovarno s pohištvom

Ant. Breščak,

ki ima v zalogi nad 50 kompletnih sob,
bodisi forniranih ali iz različnega lesu.

Gorica, Via Carducci 14.

POSNEMALNIK
„ALFA LAVAL“

EDINI
VAM ZAJAMČENO
POSNAME

MLEKO
IN
SIRCTKO
POPOLNOMA ČISTO

SOC. ALFA LAVAL
MILANO (119)
VIA FARNETI 5,
(GIÀ VIA PONCHIELLI, 15)

ZASTOPNIK:
ZADRUŽNA ZVEZA
V GORICI
CORSO G. VERDI, 37